

Iktatószám

Budapestre vonatkozó újságrikkok

Oszályozás

397

Szerző S. A.

Cím A pesti cigány.

Hely

Idő

1913.

Személy

Forrás: Pesti napló

Bp.

(Hely)

1913 III/9

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Oldalsz.

Helyszám

A pesti cigány.

— Budapest ethnografiájához. —

A cigánynak meg kell halni, hogy meglássák, mégis csak volt valami köze a pesti világhoz és a pesti élethez, hogy akárhogy lenéz, nappal észre se veszik, mégis csak szeretik és bizonyos gyöngédséggel fizetnek azért a szórakoztatásáért, amelyet nyújtott nekik. Különösen az asszonyok, mert az asszonyokra minden, ami muzsika és mindenki, aki muzsikussal, még külön is hat, másféleképpen, mint a férfiakra — valami sajátos érzéki izgalommal, amelyben mindig van egy kis szerelmi íz. Aki látta Farkas Pali temetését, az tapasztalhatta mindezt, a gyászoló cigányság s az utcai kíváncsiak mögött, óvatosan elvonulva uri asszonyokat lehetett látni s nem egy közülük szorgalmasan emelgette a zsebkendőt a szeméhez ...

Különös nép a pesti cigány és különös az élete. Nappal a legszegényebb néposztály standardja az életre való igények dolgában, piszkos zug-lakás, pörölő, lompos asszonytép, gondozatlan, elhanyagolt gyerekek. Este fehér ing, mélyen kivágott mellény, ragyogó kávéházban többé-kevésbé jól öltözött emberek között muzsikál, a gondtalanság, a szórakozás, a könnyelműség levegőjében — nem csoda, ha idegen úriembernek, afféle társadalmilag is művészek nézik. S a művészete is olyan, mint az élete: csupa impulzus, semmi tudatosság, tele villogó talentummal és civilizálatlan dilettantizmussal, tele természetes őszinteséggel és nyeglén affektáló modorossággal. Semmit a művészetből meg nem ért, de mindent megsejt s a végén az ősi tehetség mégis győz. Magya-

rok muzsikája ez — olyan, mint ők maguk, a magyar publikum képe. Azért szeretik, mert öntudatlanul az ő lelkükben találkozó ellentéteket szövegeztetik meg ...

Szeretik, de csak a muzsikáját a cigánynak, őt magát nem. Nem idegenkednek tőle, nem gyűlölik, csak éppen nem törődnek vele. Egy-egy primás személyében is népszerű lehet, ha nemcsak jól muzsikál, hanem csinos és jól viselkedő fiú is, mint a szegény Farkas Pali volt, de ugyan ki törődik a cimbalmosokkal, pikálásokkal és a többiekkel? A cigányok maguk között, elkülönözten élnek a maguk furcsa világát, nem sokat törődve ezzel a nagyvárossal és népével, csak estére, mikor be kell menni muzsikálni.

A város egy pontján összezsúfolódva laknak. Még néhány év előtt a Ferencváros belső része, a Ráday-utca térsége volt a cigányfirtály, ennek az elmaradt városrésznek többnyire földszintes házaiban vonultak meg, rozoga lakásokban. A tiszta, modern, kényelmes házat nem szereti a cigány, őt sem szeretik benne, nem is tudja a drágább lakást fizetni — hát amióta a régi kis ferencvárosi házikókat lebontották és nagy, négyemeletes kaszárnyákat építettek helyükbe, a cigánysor kitolódott a köruton túlra, a Ferencvárosnak és a József-

városnak a körutal szomszédos kis utcáiba. S törzskávéházuk, börtényük is, ahol ugyszólván kizárólagos urak és ahol nagyon jellemzően, nem cigányok muzsikáltak, hanem vakok még női zenekar — a Kálvin-térről átköltözött a Ferenc-köruttra Cigányzenészek Otthona címmel. Ide kell menni, aki cigányt akar fogadni s itt tűznek ki fekete lobogót, ha egy-egy nevezetesebb cigány meghal. Csöndes, álmag, unott szivarozás közben ülnek itt napközben a cigá-

nyok — mint őseik valamikor valahol az országot mentén a tábor előtt és ábrándoznak a ma esti tényezőzés kilátásairól. Mire nyolcat üt az óra, már kivasalva, frissen ülnek ki a bögő, ki a cimbalom, ki a hegedű mellett. Egész napjuk keleties, álom-mámoros semmittevés, egész munkájuk néhány órai muzsikálás. Olyan, mint az igazi művészek élete — hosszú semmittevő pauzák, megszakítva heves, koncentrált munkával. Gondtalan, könnyelmű napról-napra élés, a rendes társadalom korlátain kívül, nem törődve mindazzal, ami a többi embereknek szép, fontos és komoly dolog; csak szorgalmasan csörögjön a tányérban a vendégek pénze. Félábrában még a sátoros kusza életben, fél lábbal a nagyvárosi kulturában — idegen népi, mely egy társadalom legtitkosabb legöntudatlanabb lényegét fejezi ki, s ha nem is legfontosabb, de érdekes arcvonása a társadalom arculatának; kívül az ember alkalmazkodó képességét mutatja, belül az emberi fajok változhatatlan állandóságát, amely megtartotta az életmód, a szükségletek, a környezet minden változása mellett örökké egyformának, a régi táborlakó cigány-hagyomány egyenes folytatójának.

S. A.